

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЗГУРТУВАННЯ ЄС НА ПРИКЛАДІ ІРЛАНДІЇ

THE EU COHESION POLICY IMPLEMENTATION'S FEATURES ON THE EXAMPLE OF IRELAND

Балак І.О.,

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Політика згуртування ЄС спирається на розроблену класифікацію NUTS регіонів за чисельністю населення та площею території. Вона спрямована на посилення ролі розвитку регіонів. Ірландія є наочним прикладом ефективної реалізації політики регіонального розвитку. Країна йменується «кельтським тигром» та демонструє ефективний економічний розвиток. Для збалансованого розвитку регіонів урядом країни було впроваджено національну просторову політику планування та програму переміщення робочих місць до периферійних регіонів. Виділяють кілька етапів реалізації політики регіонального розвитку Ірландії. До основних чинників економічного зростання відносять невелику площу країни, низьку щільність населення, відкриту зорієнтовану на вільну торгівлю економіку, високо централізовану урядову структуру, виникаючі агломерації і зростаючу урбанізацію. Згідно класифікації NUTS, територія Ірландії належить до рівня NUTS1. Також вона поділяється на три регіони рівня NUTS2 (Північний і Західний; Південний; Східний і Мідленд) та вісім регіонів рівня NUTS3. Ірландія має представників у інституціях регулювання Політики згуртування ЄС: Європейському комітеті регіонів, Асамблеї ЄС регіональних і місцевих представників. Національному плану розвитку Ірландії орієнтувався на два регіони рівня NUTS2, Південний та Східний регіони отримали ключову підтримку. Регіональний розвиток Ірландії спирається на ґрунтовну економічну, промислову, наукову, макроекономічну політику, однак є непропорційним. Найбільш економічно ефективні позиції займають регіони Південний та Східний і Мідленд. Напрямами регіонального розвитку країни є концентрація населення і економічної діяльності в Дубліні та приміському поясі. На основі ефективної регіональної політики базується розгортання відновлювальних джерел енергії. Регіональна політика Ірландії є відкритою та перспективною.

Ключові слова: Політика згуртування, ЄС, класифікація NUTS, регіональна політика, регіон.

EU Cohesion Policy is based on the developed NUTS regions' classification by population and territory. It is aimed at strengthening of the regional development role. Ireland is a vivid example of effective regional development policy implementation. The country is changing into a "Celtic tiger" and is demonstrating effective economic development. For the balanced development of the regions, the country's government implemented the National Spatial Strategy and a program to relocate jobs to peripheral regions. There are several stages of the regional development policy of Ireland implementation. The main factors of economic growth include the country's small area, low population density, opened to free trade economy, a highly centralized governmental structure, emerging agglomerations, and growing urbanization. According to the NUTS classification, the territory of Ireland belongs to the NUTS1 level. It is also divided into three NUTS2 level regions (Northern and Western; Southern; Eastern and Midland) and eight NUTS3 level regions. Ireland has representatives in the EU Cohesion Policy regulatory institutions: the European Commission of the Regions, the EU Assembly of Regional and Local Representatives. Ireland's National Spatial Strategy focused on two NUTS2 regions, the Southern and Eastern regions received the key support. Ireland's regional development relies on ground of economic, industrial, scientific, macroeconomic policies, but it is somewhat disproportionated. The Southern and Eastern and Midland regions occupy the most economically efficient positions. Among the regional development directions of the country are the concentration of population and economic activity in Dublin and the primary belt. The deployment of renewable energy sources is based on an effective regional policy. Ireland's regional policy is open and perspective.

Key words: Cohesion Policy, EU, NUTS classification, regional policy, region.

Постановка проблеми. В країнах ЄС протягом останніх десятиліть політика регіонального розвитку отримує всебічну підтримку. Посилення ролі регіонів дозволяє вирішити наявні соціально-економічні проблеми не лише окремих територій, а й в державах загалом. Периферійні регіони, які мають ефективно використовуваний економічний потенціал, сприяють зростанню позицій держави на світовій арені. В країнах-членах ЄС впроваджується Політика згуртування, яка спрямована на оптимізацію ролі регіонів та базується на класифікації NUTS. Ірландія є прикладом реалізації такої політики підтримки регіонів, досвід її заслуговує

на вивчення та використання при розробці державної регіональної політики, втіленні політичних процесів за нових світогосподарських умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика вивчення регіональної політики країн ЄС перебуває в полі зору багатьох науковців. Так, дослідження особливостей політик, що реалізуються в ЄС, висвітлені в публікаціях вітчизняних науковців, зокрема, Чужикова В. [1]. Береза А. розкриває особливості регіональних моделей розвитку окремих країн Європи [2]. Питання історичних етапів регіонального розвитку Ірландії та ролі податків у цьому висвітлюються в працях

Е. Моргенрот [3]. Фарелл Н. приділяє увагу впливу розвитку відновлювальної енергетики на розвиток приморських регіонів Ірландії [4]. У своїх працях П. Ді Каро і У. Фратезі проводять дослідження впливу регіональної політики на рівень допомоги в регіонах ЄС [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Особливості регіональної політики Ірландії як складової Політики згуртування ЄС розкриті не повністю та заслуговують на подальше вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У цьому дослідженні варто проаналізувати територіальний поділ Ірландії за класифікацією NUTS, окреслити особливості регіональної політики держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Демократичне суспільство вирізняється прагненням до можливості визначати політичний та економічний курс держави. Це є неможливим без ефективного розвитку не лише столичного регіону, але й усіх, в тому числі виражених, периферійних регіонів. Саме для цього в країнах ЄС було розроблено окремий напрям розвитку – Політику згуртування ЄС.

В країнах Європи, що не перебували в соціалістичному таборі, політика регіонального розвитку бере початок з часу завершення Другої світової війни. Найактивнішим для її впровадження був період кінця 1950-х рр. до середини 1970-х рр. Країни знаходилися в пошуку власної оптимальної стратегії національного розвитку загалом та окремих адміністративно-територіальних одиниць, зокрема. Серед факторів, що сприяли зосередженню уваги на регіональному розвитку в Європі, були економічне зростання, складна ситуація в регіонах з домінуванням традиційних галузей господарства, як наслідок, диференціація економічного розвитку регіонів. Прикладом таких держав була Ірландія, яку вважали найбільш депресивною в ЄС ще наприкінці 1970-х рр., а вже за 10 років вона отримала славу «кельтського тигра» [2].

Для досягнення статусу «кельтського тигра» урядом Ірландії було докладено чимало зусиль. Цей період ототожнюється з регіональними змінами серед населення та економічною діяльністю. Становлення збалансованого регіонального розвитку відбулося через представлену урядом національну просторову політику планування – the National Spatial Strategy, програму переміщення робочих місць (децентралізацію), спрямовану на створення нових пропозицій вакансій у периферійних регіонах [6]. Це сприяло ставленню Ірландії як ідеального прикладу для вивчення потенціалу просторової економічної політики щодо обґрунтування національних тенденцій розвитку через населення та економічну діяльність. До чинників, які окреслили просторовий розвиток Ірландії, від-

носять невелику площу країни, низьку щільність населення, відкрити зорієнтовану на вільну торгівлю економіку, високо централізовану урядову структуру, зростаючі агломерації і урбанізацію.

Питання диспропорції регіонального розвитку Ірландії є актуальним з 1950-х рр. після прийняття Закону про слаборозвинені території (1952 р.). це супроводжувалося дискусіями щодо впровадження регіональних політик і розміщення ресурсів у регіонах. приблизно 27 % нових робочих місць створювалися в контексті регіональної промислової політики [3].

Реформи 1960-х рр. наблизили Ірландію до членства у ЄС, однак її економіка була недостатньо інтегрованою на національному рівні, зростання не було однорідним в цілому по країні. Участь у організації дозволила Ірландії підвищити свій розвиток на національному та регіональному рівнях завдяки європейській регіональній політиці.

В 1970-х рр. реалізувалася політика поширення промислового розвитку в усіх регіонах, але вона була ефективною щодо залучення технологічно низькорозвинених підприємств до непривабливих територій. Урбанізація економіки була більш важливою для високотехнологічних фірм, ніж для державних. Громадяни менш розвинених регіонів зазначали, що не відчувають підтримки у фінансуванні та інвестиціях.

Найбільші адміністративні регіони Ірландії – це чотири провінції, які поділяються на 26 графств. Назви регіонів Ірландії – провінції Ленстер (Дублін, Кілдер, Кілкенні, Ліеш, Лонгфорд, Лаут, Міт, Оффалі, Уестміт, Уексфорд, Віклоу), Манстер (Клер, Корк, Кері, Лімерік, Тіперери, Уотерфорд), Коннахт (Голуей, Літрим, Мейо, Роскоммон, Слайго) і Ольстер (Каван, Донегол, Монахан). Шість графств провінції Ольстер перебувають під владою Великобританії і об'єднані в Північну Ірландію [7].

Наразі, за класифікацією регіонів, що використовується в країнах ЄС та розроблена на основі чисельності населення та площі території, територія Ірландії належить до рівня NUTS1. В свою чергу, вона поділяється на три регіони рівня NUTS2 та вісім регіонів рівня NUTS3 (рис. 1).

Політика згуртування ЄС також використовувався для запобігання криз, Ірландія є активним учасником Політики згуртування ЄС (табл. 1). Ірландія має вісім представників у інституціях регулювання Політики згуртування ЄС: Європейському комітеті регіонів, Асамблеї ЄС регіональних і місцевих представників.

В 2000–2006 роках було впроваджено Національний план розвитку, що орієнтувався на два регіони рівня NUTS2. Південний та Східний регіони отримали більшу підтримку, ніж Прикордонний, Мідленд та Західний [3]. Як частина Європейського плану з відновлення з 2008 р. Єврокомісія

приділяла значну увагу національним і регіональним програмам розвитку для підвищення впровадження, спрощення правил і процедур фінансового менеджменту і передбачала гнучкість у наданні державної допомоги. Однак, в Ірландії, зокрема, бюджети регіональної політики поступово зазнавали тиску зі сторони національного уряду, що зосереджувався на банківському ризику і стабілізації, податковій консолідації і скороченню державних видатків [10]. Перевага нада-

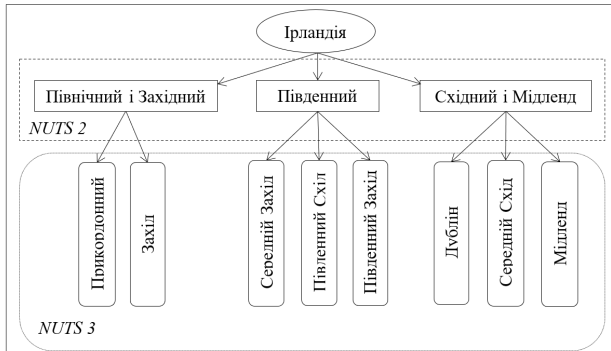

Рис. 1. Регіони Ірландії за класифікацією NUTS *

* Складено за: [8].

Таблиця 1

Окремі показники участі Ірландії у Політиці згуртування ЄС*

Назва напрямку політики/інституції	Обсяг EU-27, млн євро	Частка ВВП, %
Ірландія, загалом	2686,5	0,85
Згуртування, стійкість і цінності	499,3	0,16
Економічне, соціальне і територіальне згуртування	398,5	0,13
Регіональний розвиток і згуртування – Фонд європейського регіонального розвитку (ERDF)	189,3	0,06
Інвестування людей, соціальне згуртування і цінності – Європейський соціальний фонд (ESF)	209,1	0,07

* Складено за даними: [9].

валася національному відновленню і зростанню через урядове втручання у промислову політику та політику ринку праці.

На регіональну політику спрямовується значна частина державних витрат. Члени ЄС витрачають в середньому 1 % ВВП на підтримку регіонального розвитку. Третина бюджету ЄС зосереджується на втіленні ініціатив розвитку регіонів. В 2018 р. на проекти промислового розвитку Ірландії було витрачено 213 млн євро, причому 79 % суми спрямовувалися на проекти поза межами Дубліна [4].

Чинниками зростання Ірландії стала ефективна державна макроекономічна та інвестиційна політика, а також, певною мірою, європейська політика регіонального розвитку. Політичні сили Ірландії були єдині щодо напрямів регіонального розвитку. В країні центральною формуючою складовою розвитку регіонів є політика уряду, а от компетенція місцевого самоврядування є обмеженою, причому регіональна урядова політика тісно координується з промисловою. В країні значна увага приділяється постійному підвищенню якості роботи, виправленню помилок. Незначна, як загалом для ЄС, площа Ірландії дозволяє уряду бути в ефективному постійному контакті з Брюсселем для вирішення нагальних питань. Регіональний розвиток Ірландії спирається на ґрунтовну економічну, промислову, наукову, макроекономічну політику. Однак він є непропорційним. Найбільш економічно ефективними є позиції Південного регіону та регіону Східний і Мідленд (табл. 2).

Напрями регіонального розвитку Ірландії продовжують зосереджуватися на концентрації населення і економічної діяльності в Дубліні і приміському поясі. Найслабшими прогалинами в такій політиці є відсутність прямого врахування інтересів соціальної сфери і охорони навколишнього середовища, що є ключовими у просторовому плануванні.

На основі ефективного регіонального розвитку часто базується розгортання джерел відновлювальної енергії. Поки це сприяє зростанню доходів і скороченню міжрегіональних відмінностей застосовується державне субсидування. Особливої цікавості заслуговує використання енергії океану в Ірландії, що сприяє регіональному розвитку одних територій, водночас посилюючи диспропорції у розподілі державних субсидій на користь тих

Таблиця 2

Показники регіонального розвитку Ірландії на рівні NUTS2 у 2020 р.*

Показник	Валова додана вартість на душу населення у поточних цінах (євро)	Населення (%)	Зайнятість (%)	ВВП на душу населення (євро)
Регіон				
Північний і Західний	247031	18,0	16,5	28531
Південний	87863	33,7	31,1	92740
Східний і Мідленд	75444	49,4	49,5	79632

* Складено за: [11].

регіонів, де це неможливо розвивати. Об'єктами регіонального розвитку є політика впровадження відновлювальних джерел енергії та розвитку сільського господарства. Регіональна політика Ірландії є відкритою для нових перспективних напрямів розвитку території країни.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, регіональна політика, що впроваджується на території Ірландії

є невід'ємною складовою Політики згуртування ЄС. Однак в країні існує її чітка та злагоджена централізація, яка дозволила виробити власний оптимальний досвід розвитку регіонів, за що країну неофіційно називають «кельтським тигром». В подальшому на увагу заслуговують дослідження інституційного механізму реалізації Політики згуртування в ЄС загалом та окремих державах, зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. К.: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78513626.pdf> (дата звернення 20.06.2023)
2. Береза А. Інституційні моделі регіональної політики в європейських країнах. *Курасівські Читання–2005. Наукові записки*. Вип. 30, кн. 2. С. 270–280.
3. Morgenroth E. The regional dimension of taxes and public expenditure in Ireland. *Regional Studies*, 2010. Vol. 44 (06). P. 777–789. URL: <https://doi.org/10.1080/00343400802093839> (date of access 17.06.2023)
4. Farrell N., O'Donoghue C., Morrissey K. Regional income and wave energy deployment in Ireland. *Pap Reg Sci*. 2020. Vol. 99. P. 509–531. URL: <https://doi.org/10.1111/pirs.12488> (date of access 20.06.2023)
5. Di Caro P., Frates U. One policy, different effects: Estimating the region-specific impacts of EU cohesion policy. *Regional Science*. 2022. Vol. 62. P. 307–330. URL: <https://doi.org/10.1111/jors.12566> (date of access 15.06.2023)
6. Clinch P. J., O'Neill E. Applying Spatial Economics to National Spatial Planning. *Regional Studies*. 2009. Vol. 43:2, P. 157–178. URL: <https://doi.org/10.1080/00343400701808873> (date of access 20.06.2023)
7. Регіони Ірландії. URL: <https://tripmydream.ua/ireland/regions> (дата звернення 20.06.2023)
8. Statistical regions in the European Union and partner countries – NUTS and statistical regions 2021. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-gq-20-092> (date of access 20.06.2023)
9. Union expenditure and income 2021–2027. *EU*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending-and-revenue_ga (date of access 15.06.2023)
10. Bachtler J., Begg I. Beyond Brexit: reshaping policies for regional development in Europe. *Papers in Regional Science*. 2018. Vol. 97 (1). P. 151–170. URL: <https://doi.org/10.1111/pirs.12351> (date of access 19.06.2023)
11. Gross Value Added. <https://data.cso.ie/> (date of access 23.06.2023)